
SCHOOL SPECIFIEK DYSLEXIEPROTOCOL

Montessori school Nieuw Vreugd en Rust

Inhoudsopgave

1. THEORETISCH KADER	4
1.1. School specifiek dyslexieprotocol.....	4
1.2. Wat is dyslexie?.....	4
1.3. Doelstellingen school specifiek dyslexieprotocol Montessorischool Nieuw Vreugd en Rust	5
1.4. Zorgniveaus	6
2. LANDELIJKE AFSPRAKEN	6
3. STREEFDOELEN TECHNISCH LEZEN/SPELLING OP GROEPSNIVEAU	7
4. SIGNALERING, PREVENTIE EN INTERVENTIE	8
4.1. Signalering en preventie.....	8
a. Groep 1-2.....	8
b. Groep 3.....	8
c. Groep 4	9
d. Groep 5 t/m 8.....	9
4.2. Interventie	9
a. Groep 1-2.....	9
b. Groep 3.....	9
c. Groep 4	9
d. Groep 5 t/m 8.....	10
5. LITERATUURLIJST	11
6. BIJLAGEN	12
Bijlage 1a - Stappenplan groep 1	13
Bijlage 1b - Stappenplan groep 2	13
Bijlage 1c - Stappenplan groep 3	14
Bijlage 1d - Stappenplan groep 4 huidige situatie	15
Bijlage 1d - Stappenplan groep 4 volgend schooljaar (2018-2019).....	15
Bijlage 1e - Stappenplan groep 5 huidige situatie	16
Bijlage 1e - Stappenplan groep 5 volgend schooljaar (2018-2019).....	16
Bijlage 1 f - Stappenplan groep 6-8.....	17
Bijlage 1 g - Stappenplan na dyslexieverklaring.....	17
Bijlage 2 - Toetskalender NVR	18
Bijlage 3 - Tips voor ouders.....	19
Bijlage 4 Folders connect lezen klanken en letters	21
Bijlage 5 Folder connect lezen woordherkenning.....	22
Bijlage 6 Folder connect lezen vloeiend lezen	23

Bijlage 7 Folder ralfi lezen	24
Bijlage 8 Folder L2S/ Intowords.....	25
Bijlage 9 Folder psycho-educatie dyslexie	26
Bijlage 10 Mogelijke compenserende en dispenserende maatregelen.....	27
Bijlage 11 Tutorlezen in de school	28

1. Theoretisch kader

1.1. School specifiek dyslexieprotocol

Het Protocol Leesproblemen en Dyslexie is een document waarin staat welke procedure de school doorloopt om goed om te gaan met leerlingen die dyslexie (lijken te) hebben. Het is ontwikkeld voor leerkrachten en is tevens bedoeld voor leesspecialisten en andere professionals die werkzaam zijn op het gebied van signalering en begeleiding van lees- en spellingproblemen. Met behulp van dit protocol kunnen zij de ontwikkeling van zwakke lezers en spellers op een systematische manier volgen en evalueren.

Het 'Protocol Leesproblemen en Dyslexie' is er in veel varianten, voor onze school zijn de volgende varianten relevant:

Regulier basisonderwijs

- Protocol Leesproblemen en dyslexie, voor groep 1-2
- Protocol Leesproblemen en dyslexie, voor groep 3
- Protocol Leesproblemen en dyslexie, voor groep 4
- Protocol Leesproblemen en dyslexie, voor groep 5-8

In dit specifieke dyslexieprotocol is vastgelegd welke afspraken er gemaakt zijn m.b.t. vroegtijdige signalering en begeleiding van lees- en/of spellingproblemen op school.

1.2. Wat is dyslexie?

In Nederland hanteert men bij diagnostiek en behandeling van dyslexie de volgende definitie van dyslexie:

'Dyslexie is een specifieke lees- en spellingstoornis met een neurobiologische basis, die wordt veroorzaakt door cognitieve verwerkingsstoornissen op het raakvlak van fonologische en orthografische taalverwerking. Deze specifieke taalverwerkingsproblemen wijken proportioneel af van het overige cognitieve, en met name taalverwerkingsprofiel en leiden tot een ernstig probleem met het lezen en spellen van woorden ondanks regelmatig onderwijs. Dit specifieke lees- en spellingprobleem beperkt in ernstige mate een normale educatieve ontwikkeling, die op grond van de overige cognitieve vaardigheden geïndiceerd zou zijn' (Blomert, 2006).

Om het vaststellen van dyslexie volgens richtlijnen te reguleren zijn protocollen ontwikkeld die aangeven hoe de ernst en de achtergrond van het probleem zijn te diagnosticeren. Allereerst wordt vastgesteld dat er sprake is van didactische resistentie (onderkende diagnostiek). Vervolgens wordt nagegaan of die problemen niet veroorzaakt worden door de omgeving, maar dat de problemen een onderdeel zijn van een hardnekkige stoornis in het automatiseren (verklarende diagnostiek). Ten slotte wordt er bekeken of er sprake is van co morbiditeit (is er naast de lees- en/ of spellingproblemen sprake van nog een andere stoornis). Samen met het advies en aanpak vormt dit de indicerende diagnose (Van der Leij, 2016).

Kenmerken

Op grond van zowel literatuuronderzoek als een evaluatie van een representatieve Nederlandse steekproef dyslexie diagnostiekgegevens kunnen de belangrijkste kenmerken van dyslexie worden geformuleerd:

- * Ernstige lees en spellingproblemen af te leiden uit zwakke prestaties.
- * Het trage/moeizame leerproces is specifiek voor lezen en spellen.
- * De lees en spellingproblemen betrekken zich op woord- en subwoordniveau.
- * De verwerking van spraakklanken is verstoord/vertraagd.
- * Het snel serieel benoemen (van letters en cijfers) is verstoord/vertraagd.
- * Visueel/orthografische woordherkenning is onnauwkeurig/vertraagd.
- * Het koppelen van visuele/auditieve letter/woordverwerking is verstoord/vertraagd.
- * Een minderheid vertoont verbale werkgeheugenproblemen.

Bijna alle kinderen met leesproblemen hebben ook spellingproblemen. Hoewel m.b.v. behandeling een functioneel lees- en spellingniveau behaald kan worden, is de traagheid van het lezen uiteindelijk het meest hardnekkige kenmerk in (relatief) transparante talen als b.v. het Nederlands (Blomert, 2006).

1.3. Doelstellingen school specifiek dyslexieprotocol Montessorischool Nieuw Vreugd en Rust

- a. Het vroegtijdig signaleren van (signalen van) dyslexie.
- b. Leerlingen met signalen van dyslexie in een zo vroeg mogelijk stadium ondersteunen in hun behoeften van extra oefening op gebied van lezen, spellen en automatiseren.
- d. Leerlingen met een dyslexieverklaring ondersteuning bieden in de vorm van compenserende en dispenserende maatregelen.
- e. Een doorgaande lijn te bieden in de zorg aan leerlingen met leesproblemen of dyslexie vanaf groep 1 tot en met groep 8.
- f. De leesproblemen en dyslexie zo min mogelijk invloed te laten hebben op de intellectuele mogelijkheden van de leerlingen met leesproblemen en dyslexie.
- g. De leerlingen met leesproblemen of dyslexie zo min mogelijk schade op te laten lopen in sociale en emotionele zin.

Op onze school is het ABCDE-principe van toepassing. Dat wil zeggen: Accepteren, Begrijpen, Compenseren, Dispenseren en Extra leerhulp.

Accepteren dat het kind problemen heeft als gevolg van dyslexie.

Begrijpen welke problemen door dyslexie ontstaan.

Compenseren door bewust gebruik te leren maken van sterke kanten.

Dispenseren; werk veranderen, hoeveelheid/tijd aanpassen, vrijstellen.

Extra leerhulp, wanneer nodig toegepast.

1.4. Zorgniveaus

Er wordt op school uitgegaan van verschillende zorgniveaus:

Zorgniveau 1: Goed lees- en spellingonderwijs in klassenverband.

Zorgniveau 2: Extra zorg in de groepssituatie door de groepsleerkracht (zwakste 25%).

Zorgniveau 3: Specifieke interventies uitgevoerd en/ of ondersteund door de zorgspecialist in de school (zwakste 10%).

Zorgniveau 4: Diagnostiek en behandeling in zorginstituut (zwakste 4%)
(Gijsel, Scheltinga, Van Druenen & Verhoeven, 2015).

2. Landelijke afspraken

Voor vergoede diagnostiek komen kinderen in aanmerking die voldoen aan de volgende criteria:

- Leeftijdgrens: onderzoek wordt vergoed bij kinderen van 7 tot en met 12 jaar in het primair onderwijs;
- Het onderwijs onderbouwt de ernst van het lees-/spellingprobleem door aan te tonen dat er op 3 achtereenvolgende meetmomenten sprake is van een ernstige achterstand ondanks intensivering van begeleiding gedurende twee perioden. Concreet betekent dat het volgende:
 - De school toont aan goed onderwijs en minimaal een half jaar intensieve begeleiding geboden te hebben die voldoet aan kenmerken van effectief onderwijs en handelen.
 - De school toont aan dat een leerling zeer lage lees- en spellingscores behaalt op drie achtereenvolgende metingen, ondanks het geboden onderwijs en de intensieve begeleiding.
- De ernst van de lees- en spellingproblemen:
Op school moeten de leesprestaties van het kind E scores / V- scores zijn (bij de zwakste 10%). Ook mogen de leesprestaties D scores / V scores zijn (bij de laagste 20%), maar dan moeten de spellingprestaties E scores / V- scores zijn (bij de zwakste 10%);
- Andere problematiek:
Als er sprake is van een andere problematiek (co-morbiditeit), dan moet deze problematiek onder controle zijn, zodat deze het onderzoek en de behandeling niet beïnvloedt. Bij vragen hierover kan contact opgenomen met het desbetreffende diagnostiekinstituut.

3. Streefdoelen technisch lezen/spelling op groepsniveau

Groep 2

Minimaal 9 letters in januari groep 2

Minimaal 16 letters juni groep 2

Minimaal niveau C op toets Taal voor Kleuters

Eind Groep 3

DMT niveau B

Spelling niveau B

Leerlingen kunnen de letters allen correct benoemen en schrijven

Eind Groep 4

DMT niveau B

Spelling niveau B

Eind Groep 5

DMT niveau B

Spelling niveau B

Eind Groep 6

DMT niveau B

Spelling niveau B

Eind Groep 7

DMT niveau B

Spelling niveau B

Eind Groep 8

DMT niveau B

Spelling niveau B

Er worden bij bovenstaande toetsen analyses gemaakt op school, groeps- en individueel niveau. Leerlingen met lage C, D en E-scores zijn 'risicoleerlingen'. Met een score van E kan gedacht worden aan mogelijke dyslexie (E betekent dat een leerling tot de 20% zwakst scorende leerlingen behoort).

De toetskalender Montessorischool Nieuw Vreugd en Rust vindt u in bijlage 2.

4. Signalering, preventie en interventie

4.1. Signalering en preventie

a. Groep 1-2

Om de leesproblemen zo veel mogelijk te voorkomen, dient de ontwikkeling van beginnende geletterdheid vanaf de kleuterleeftijd systematisch te worden gevolgd. Het is van belang dat helder in kaart wordt gebracht hoe ver de kleuter in zijn ontwikkeling is en waar hij bijgestuurd en/ of extra gestimuleerd moet worden. Op deze manier kan de leerkracht op tijd ingrijpen wanneer stagnaties op het gebied van beginnende geletterdheid dreigen. Om de ontwikkeling van geletterdheid bij kleuters zo goed mogelijk te volgen, is het belangrijk dat de leerkracht toetst (is een bepaald niveau bereikt), observeert (hoe is dit proces doorlopen) en registreert (bijhouden van toetsresultaten en observaties: deze geven een goed beeld van de leerling).

Vanaf de start van groep 1 is er aandacht voor kinderen die mogelijk meer risico lopen op een vertraagde ontwikkeling van de beginnende geletterdheid:

- kinderen die opgroeien in een taalarme omgeving;
- kinderen die het Nederlands onvoldoende beheersen;
- kinderen met hoorproblemen;
- kinderen met een spraak/taal ontwikkelingsstoornis;
- kinderen van wie een of beide ouders moeite hadden met leren lezen (wellicht dyslexie in de familie).

Het taalbeleid in groep 1 en 2 is gericht op het volgen en stimuleren van de taalontwikkeling en het aanbieden van een beredeneerd aanbod voor beginnende geletterdheid uitgaande van de tussendoelen.

Het taalonderwijs sluit aan bij de uitgangspunten van basisontwikkeling en is volledig afgestemd op de zeven tussendoelen:

- boekoriëntatie;
- verhaalbegrip;
- functies van geschreven taal;
- relatie tussen gesproken en geschreven taal;
- taalbewustzijn;
- alfabetisch principe;
- functioneel "schrijven" en "lezen".

b. Groep 3

Bij de meeste leerlingen verloopt de ontwikkeling van geletterdheid probleemloos. Zij hebben in de kleuterperiode volop met verhalen en letters geëxperimenteerd en in groep 3 leren ze door het aanbod van goed onderwijs in korte tijd de basisprincipes van het lezen en spellen. Een aantal leerlingen heeft echter meer moeite met het doorgronden van het lees- en spellingproces. Voor hen is intensivering van het onderwijs nodig. Op basis van toetsresultaten en observaties overlegt de leerkracht met de intern begeleider en/of leesspecialist bij welke leerlingen het lees- en/ of spellingonderwijs geïntensiveerd moet worden.

Toetsen geven slechts voor een deel zicht op de lees- en spellingontwikkeling. Daarnaast leveren een beschrijving van de taak- en werkhouding, het aanpakgedrag van de leerling,

emotionele factoren en de thuissituatie ook handelingsgerichte informatie op. Dit geldt uiteraard ook voor de hogere groepen (Gijsel et.al., 2015).

c. Groep 4

In groep 4 verschuift de aandacht steeds meer van leestechniek naar leesbegrip. De leerlingen maken veel leeskilometers en de teksten worden langer en ingewikkelder.

d. Groep 5 t/m 8

Ook in de groepen 5 tot en met 8 is aandacht voor lezen en spellen door het bieden van goed onderwijs (zorgniveau 1) belangrijk. Met een lees- en of spellingachterstand wordt het in de bovenbouw steeds moeilijker om de lessen goed te kunnen volgen.

Om in een doorgaande lijn te kunnen toetsen, is het van belang dat er een consistente keuze gemaakt wordt voor de reeks toetsen, gedurende de gehele schoolperiode (Scheltinga, Gijsel, Van Druenen en Verhoeven, 2015).

De sleutelvaardigheden in de bovenbouw zijn technisch lezen, spelling, begrijpend lezen/ luisteren en woordenschat.

4.2. Interventie

a. Groep 1-2

Voor kleuters in groep 2 waarbij de ontwikkeling van het fonemisch bewustzijn en de letterkennis achterblijft vergeleken met klasgenoten, wordt door de leerkracht extra geoefend aan de hand van de werkmap fonemisch bewustzijn. Risicoleerlingen gaan het programma Bouw! volgen. We zijn bezig het protocol voor het programma Bouw! te ontwikkelen

Voor stappenplan groep 1/2: zie bijlagen 1a en 1b.

b. Groep 3

Voor zwakke lezers in groep 3 en 4 bestaat er het Connect-programma. De bedoeling is dat leesachterstanden weggewerkt worden door het uitbreiden van de leeservaring en de instructietijd. Het programma is een aanvulling op de leesinstructie in de klas en wordt buiten de klas in een kleine groep uitgevoerd.

Het Connect-programma bestaat uit twee delen:

1- het verbeteren van het klankbewustzijn, het versterken van de klank-tekenkoppelingen, de elementaire leeshandeling (het spellend lezen).

2- 'woordherkenning' voor leerlingen die vrijwel alle letters goed en vlot kunnen benoemen, maar moeite hebben met het volledig omzetten van klanken in woorden, in het bijzonder woorden met medeklinkerclusters en meerdere lettergrepen. Er wordt gewerkt met teksten die op verschillende manieren en herhaald worden voorgelezen.

Voor meer informatie groep 3: zie bijlage 1c, 4 en 5.

c. Groep 4

Het Connect-programma "Vloeiend lezen" is opgezet voor leerlingen uit groep 3 en 4. Connect 'Vloeiend lezen' is geen vervanging van de leesinstructie in de klas, maar een aanvullend interveniërend programma voor zwakke lezers. De centrale doelen van Connect Vloeiend Lezen zijn: leeskilometers maken en het komen tot vloeiendheid. Ter bevordering van deze

vloeiendheid wordt gebruik gemaakt van herhaald lezen. Binnen een connectsessie wordt een tekst meerdere malen gelezen. Het programma wordt uitgevoerd door de leerkracht of remedial teacher. De leerkracht en leerling(en) werken twee keer per week in sessies van 30 minuten buiten de groep met het programma. Deze twee sessies zien er als volgt uit:

Sessie 1:

Fase 1: Oriëntatie

Fase 2: Voorlezen en interactie

Fase 3: Simultaan lezen ('kooor lezen')

Fase 4: Woorden schrijven en lezen

Fase 5: Duo lezen Afsluiting

Sessie 2:

Fase 2: Voorlezen

Fase 3: Simultaan lezen ('kooor lezen')

Fase 4: Woorden schrijven en lezen

Fase 5: Duo lezen Afsluiting

Voor meer informatie groep 4: zie bijlage 1d en 6

d. Groep 5 t/m 8

Begeleid hardop lezen is bedoeld voor leerlingen die de fase van het aanvankelijk lezen inmiddels achter de rug hebben, maar die in het vervolgtraject stagnatie oplopen. Het kunnen leerlingen zijn die hardnekkig traag blijven lezen en die daarbij regelmatig terugvallen op een spellende leesstrategie. Het kunnen ook leerlingen zijn die weliswaar redelijk vlot lezen, maar die nogal wat leesfouten maken. Voorwaarde voor een succesvolle interventie is dat leerlingen de elementaire leeshandeling beheersen. De begeleiding van kleine groepjes gebeurt in de klas bij de groepsleraar.

In het eerste deel van groep 5 vindt deze extra begeleiding 2 keer per week plaats buiten de groep bij een leraar of remedial teacher. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het programma ralfi lezen.

Leerlingen in groep 7 en 8 worden uitgenodigd om leestutor te zijn voor een leerling van groep 3, 4 of 5.

Voor meer informatie groep 5-8: zie bijlage 1e, 1f, 7 en 11.

5. Literatuurlijst

- Blomert, L. (2006). *Protocol Dyslexie Diagnostiek en Behandeling*. Geraadpleegd op 11 juli 2016 van: <http://www.iwal.nl/assets/Protocol-Dyslexie-Diagnostiek-en-Behandeling-2006.pdf>
- Gijssel, M., Scheltinga, F., Druenen van M. & Verhoeven, L. (2015). *Protocol Leesproblemen en Dyslexie. Groep 3 (vierde druk)*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.
- Gijssel, M. Scheltinga, F., Druenen van M. & Verhoeven, L. (2016). *Protocol Leesproblemen en Dyslexie, Groep 4 (vierde druk)*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.
- Ledoux, G., Peetsma, T., Emmelot, Y., Boogaard, M. & Emans, B. (2006). *Evaluatie Masterplan Dyslexie (rapportnummer 747)*. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.
- Scheltinga, F., Gijssel, M. Van Druenen, M & Verhoeven, L. (2015). *Protocol Leesproblemen en Dyslexie, groep 5-8 (vierde druk)*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.
- Smiths A. & Braams, T. (2016). *Dyslectische kinderen leren lezen*. Uitgeverij Boom.
- Van der Leij, A. (2016). *Dit is dyslexie*. Houten: Uitgeverij LannooCampus.
- Wentink, H., Verhoeven, L. en Druenen van M. (2012). *Protocol leesproblemen en dyslexie. Groep 1 en 2 (vijfde druk)*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.

Bron(nen) van het internet:

<http://www.dyslexiemaastricht.nl/over-ons/indicatiestelling/>

6. Bijlagen

Stap	Moment in leerjaar	Actie door de leerkracht en leesspecialist
Stap 1	Aanvang groep	-Stimuleren van geletterdheid middels de uitgangspunten van beginnende geletterdheid
Stap 2	Januari-Juni	-Aanbod verrijken voor leerlingen die onvoldoende opsteken van het aanbod van geletterde activiteiten
Stap 3	Einde schooljaar	-Overdracht naar de volgende groep

Bijlage 1a - Stappenplan groep 1

Bijlage 1b - Stappenplan groep 2

Stap	Moment in leerjaar	Actie door de leerkracht en leesspecialist
Stap 1	Aanvang groep	-Stimuleren van geletterdheid middels de uitgangspunten van beginnende geletterdheid -Gericht aanbod verrijken voor leerlingen met een onvoldoende klankbewustzijn (fonemisch bewustzijn) en letterkennis.
Stap 2	Januari	-Afname cito kleutertoetsen -Bij zorg over onvoldoende ontwikkeling op het gebied van klankbewustzijn en letterkennis worden de toetsen van het protocol dyslexie gr 1/2 afgenomen.
Stap 3	Januari-Juni	-Aanbod verrijken voor leerlingen met een onvoldoende klankbewustzijn en letterkennis. - Bij risicoleerlingen wordt in overleg met leraar en intern begeleider gestart met het programma BOUW!
Stap 4	Juni	-Na verrijking van het aanbod; afnemen van toetsen protocol dyslexie gr 1/2. -Bij alle kinderen afnemen van letterkennis.
Stap 5	Einde schooljaar	-Overdracht naar de volgende groep

Bijlage 1c - Stappenplan groep 3

Stap	Moment in leerjaar	Actie door de leerkracht en leesspecialist
Stap 1	Aanvang groep 3	Beginsituatie vastleggen Voortzetten Bouw! bij risicoleerlingen.
Stap 2	Oktober/ november (na 8-10 weken onderwijs)	Tussenmeting: Herfstsignalering
Stap 3	Oktober/ november tot januari/ februari	Interventieperiode 1 zorgniveau 3 connect lezen Zorgniveau 2 leerlingen extra gericht aanbod in de groep.
Stap 4	Januari/ februari (nadat alle letters in de methode zijn aangeboden)	Hoofdmeting 1: Wintersignalering en cito DMT
Stap 5	Januari/ februari tot april	Interventieperiode 2 zorgniveau 3 connect lezen Zorgniveau 2 leerlingen extra gericht aanbod in de groep. Zorgniveau 2 en 3 tutorlezen.
Stap 6	April	Tussenmeting: Lentesignalering
Stap 7	April tot mei/ juni	Interventieperiode 3 zorgniveau 3 connect lezen Zorgniveau 2 leerlingen extra gericht aanbod in de groep. Zorgniveau 2 en 3 tutorlezen.
Stap 8	Mei/ juni	Hoofdmeting 2 DMT

Bijlage 1d - Stappenplan groep 4 huidige situatie

Stap	Moment in leerjaar	Actie door de leerkracht en leesspecialist
Stap 1	Aanvang groep 4	Bij uitval (D E score op DMT E3) avi toets afnemen.
Stap 2	Aanvang groep 4 - november	Interventieperiode 1
Stap 3	november	Tussenmeting 1: alleen na interventie avi toets
Stap 4	december tot maart	Interventieperiode 2
Stap 5	Januari/ februari	Hoofdmeting 1: dmt (en bij nieuwe zorgleerlingen ook avi toets)
Stap 6	April tot juni	Tussenmeting 2 alleen na interventie: avi toets
Stap 7	Mei/ juni	Hoofdmeting 2: dmt (en na interventie of twijfel ook avi toets)

Bijlage 1d - Stappenplan groep 4 volgend schooljaar (2018-2019)

Stap	Moment in leerjaar	Actie door de leerkracht en leesspecialist
Stap 1	Aanvang groep 4	Bij uitval (D E score DMT E3) avi toets afnemen.
Stap 2	Aanvang groep 4 – januari	Interventieperiode 1: zorgniveau 3 connect lezen Zorgniveau 2 leerlingen extra gericht aanbod in de groep. Zorgniveau 2 en 3 tutorlezen.
Stap 3	Januari/ februari	Hoofdmeting 1: dmt (en bij D of E op dmt ook avi toets)
Stap 4	Maart tot juni	Interventieperiode 2: zorgniveau 3 connect lezen Zorgniveau 2 leerlingen extra gericht aanbod in de groep. Zorgniveau 2 en 3 tutorlezen.
Stap 5	Mei/ juni	Hoofdmeting 2: dmt (en na interventie of twijfel ook avi toets)

Bijlage 1e - Stappenplan groep 5 huidige situatie

Stap	Moment in leerjaar	Actie door de leerkracht en leesspecialist
Stap 1	Aanvang groep 5	Bij uitval (D E score op DMT) op hoofdmeting 2 groep 3 avi toets afnemen.
Stap 2	Aanvang groep 5 november	Interventieperiode 1 ralfi lezen
Stap 3	November	Tussenmeting 1 dmt en avi
Stap 4	November tot januari/ februari	Interventieperiode 1b ralfi lezen
Stap 5	Januari/ februari	Hoofdmeting 1 dmt (en na interventie of twijfel ook avi toets)
Stap 6	Februari-juni	Interventieperiode 2; lezen in de klas Voor kinderen met dyslexie: aanbieden programma L2S en peergroepbijeenkomsten psycho-educatie dyslexie.
Stap 9	Mei/ juni	Hoofdmeting 2 dmt (en na interventie of twijfel ook avi toets)

Bijlage 1e - Stappenplan groep 5 volgend schooljaar (2018-2019)

Stap	Moment in leerjaar	Actie door de leerkracht en leesspecialist
Stap 1	Aanvang groep 5	Bij uitval (D E score op DMT) op hoofdmeting 2 groep 4 avi toets afnemen.
Stap 2	Aanvang groep 5 oktober/ december	Interventieperiode 1 zorgniveau 3 RALFI lezen (12 weken) Zorgniveau 2 leerlingen extra gericht aanbod in de groep. Zorgniveau 2 en 3 tutorlezen.
Stap 3	Januari/ februari	Hoofdmeting 1 dmt (en na interventie of twijfel ook avi toets)
Stap 4	februari-juni	Interventieperiode 2; Zorgniveau 3 Voor kinderen met dyslexie: aanbieden programma L2S en peergroepbijeenkomsten psycho-educatie dyslexie. Zorgniveau 2 leerlingen extra gericht aanbod in de groep. Zorgniveau 2 en 3 tutorlezen.
Stap 5	Mei/ juni	Hoofdmeting 2 dmt (bij twijfel ook avi toets)

Bijlage 1 f - Stappenplan groep 6-8

Stap	Moment in leerjaar	Actie door de leerkracht en leesspecialist
Stap 1	Aanvang groep 6-8	
Stap 2	Aanvang groep 6-8 - december	Zorgniveau 2 en 3 leerlingen extra gericht aanbod in de groep. Zorgniveau 3 (Zo nodig herhaling) instructie L2S voor kinderen met dyslexie of ernstige spelling- of leesproblemen.
Stap 3	Oktober/ november	Instructie voor tutorleerlingen. Zij begeleiden daarna 2 keer per week leerlingen uit groep 3, 4 of 5.
Stap 4	Oktober/ november t/m februari	Tutorlezen
Stap 5	Januari/ februari	Hoofdmeting 1 Evaluatie tutorlezen.
Stap 6	februari-april	Instructie voor nieuwe tutorleerlingen. Zij begeleiden daarna 2 keer per week leerlingen uit groep 3,4 of 5.
Stap 7	februari-april	Zorgniveau 3 leerlingen extra gericht aanbod in de groep.
Stap 8	Mei/ juni	Hoofdmeting 2

Bijlage 1 g - Stappenplan na dyslexieverklaring

Stap	Moment in leerjaar	Actie door de leerkracht en leesspecialist
Stap 1	Midden groep 5	Aanbieden/ instructie van voorleessoftware: L2S Dit kan in de groep en thuis gebruikt worden.
Stap 2	Midden groep 5	Dyslexie peergroep 5 bijeenkomsten.
Stap 3	Start groep 6/7	Herhaling en verdieping instructie L2S
Stap 4	Groep 7 en 8	Tutor lezen met leerling uit groep 3, 4, 5.

Bijlage 2 - Toetskalender NVR

Bijlage 3 - Tips voor ouders

Algemeen:

- Thuis lezen moet leuk zijn voor uw kind. Vermijd dwang en de nadruk op goed presteren. Het gaat erom samen met uw kind op een ontspannen manier bezig te zijn.
- Blijf ook voorlezen in de hogere groepen. Kinderen vinden voorlezen fijn én het is goed voor de ontwikkeling van de luistervaardigheid en de woordenschat.
- Het is beter voor de leesontwikkeling van uw kind dat u dagelijks 10 minuten leest, dan dat u daar één keer per week een uur aan besteedt.
- Toon belangstelling voor wat uw kind op school doet en leert. Laat uw kind bijvoorbeeld thuis nog eens voordoen welke nieuwe letters en woorden hij al kan lezen.
- Als u denkt dat de taal-/leesontwikkeling van uw kind niet goed verloopt, neem dan altijd contact op met de groepsleerkracht.

Tips voor groep 1 en 2:

- Lees uw kind veel voor. Let erop of uw kind begrijpt wat het hoort.
- Lees eerder voorgelezen boeken nog eens. Kinderen vinden dit leuk en gaan daardoor het boek/verhaal beter begrijpen.
- Laat uw kind zien dat je met lezen iets kunt doen; bijvoorbeeld door in zijn aanwezigheid een gebruiksaanwijzing, tv-gids of een recept te lezen.
- Doe met uw kind spelletjes die goed zijn voor de taal-/leesontwikkeling. Denk aan lotto's, puzzels, rijm- en raadspelletjes.
- Geef uw kind eigen schrijfspullen, zoals potloden, pennen en papier. Stimuleer het (na)schrijven van woordjes zoals de eigen naam of de namen van broertjes en zusjes.

Tips voor groep 3:

Op de meeste basisscholen leren kinderen in groep 3 lezen. Veel ouders willen thuis met hun kind daarop inspelen. Houd daarbij rekening met de manier waarop uw kind op school de letters leert. Belangrijk hierbij is ook de manier waarop u de letters uitspreekt. Spreek bij het lezen met uw kind letters niet uit zoals u doet wanneer u het alfabet opzegt, maar als in onderstaande voorbeelden:

a: geen 'aa', maar als in tak;

aa: als in maan;

b : niet 'bee' , maar 'bu', met een bijna onhoorbare 'u';

e : geen 'ee', maar als in zes;

ee: als in teen;

f: geen 'ef', maar fff;

h: geen 'haa', maar 'hu', met een bijna onhoorbare 'u'; z : geen 'zet', maar zzz.

Als uw kind moeite heeft met een bepaald woord, kunt u vragen om eerst de letters van dat woord afzonderlijk te lezen. Bijvoorbeeld: b – oe – k en daarna de letters ‘aan elkaar te plakken’ en het hele woord vervolgens vloeiend te lezen: boek.

Er zijn in de boekhandel en de bibliotheek veel boekjes die u helpen om thuis in te haken op het leesonderwijs in groep 3. Op de boekjes staat vaak vermeld ‘geschikt voor na 3 weken, 6 weken, 9 weken leesonderwijs’. Ook wordt het niveau van boekjes vaak met een AVI-niveau aangeduid. Houd rekening met die aanduidingen. Voor groep 3 geldt: van AVI-start t/m AVI E3. De leerkracht houdt u op de hoogte van de vorderingen. Het kiezen van geschikt oefenmateriaal is erg belangrijk.

Tips voor groep 4 t/m 8:

Vanaf groep 4 wordt het begrijpend en studerend lezen steeds belangrijker. Begrijpend lezen is eigenlijk ‘snappen wat er staat’. Studerend lezen gaat nog verder. Daarbij is het de bedoeling dat de kinderen de informatie uit een tekst gebruiken. Bijvoorbeeld voor proefwerken, spreekbeurten of werkstukken. Het is voor het begrijpend lezen van uw kind van belang dat het, naast verhalen, ook regelmatig informatieve teksten leest, zoals tijdschriften en de krant. U kunt samen met uw kind teksten lezen over onderwerpen die uw kind interesseren. U kunt het begrip van de tekst bevorderen door vragen te stellen voor, tijdens en na het lezen.

Voor het lezen: - Waar denk je dat de tekst over gaat als je kijkt naar de titel en de plaatjes? - Wat weet je al van dit onderwerp? - Wat wil je te weten komen?

Tijdens het lezen: - Klopt je voorspelling over de inhoud van de tekst? - Wat zijn hier hoofdzaken en bijzaken? - Hoe zal de tekst verder gaan?

Na het lezen: - Ben je te weten gekomen wat je wilde weten? - Kun je de inhoud van de tekst samenvatten?

Als uw kind moeite heeft met lezen:

Als een kind moeite met lezen heeft, is het belangrijk dat u thuis samen met uw kind leest. Lezen leer je door het veel te doen en bovendien hebben sommige kinderen gewoon meer tijd nodig om een goede lezer te worden. Een ouder zou dagelijks 10 minuten met het kind moeten lezen. Naast teksten over onderwerpen die uw kind interesseert, is het goed als u: - met het kind een tekst herleest die op school aan de orde is geweest; - met het kind een tekst leest die de volgende dag op school aan de orde komt; - een tekst voorleest, samen leest, daarna het kind de tekst laten lezen.

Het is belangrijk dat het lezen thuis in een ontspannen sfeer gebeurt en dat het kind complimentjes krijgt. Daardoor krijgt het kind meer zelfvertrouwen. Als het lezen moeizaam verloopt, kunt u samenlezen met het kind. Bijvoorbeeld door om de beurt een zin te lezen.

Bijlage 4 Folders connect lezen klanken en letters

Module: klanken en letters

kernen 1, 2 en 3 Veilig leren lezen

Uw kind zal de komende periode extra ondersteund worden op het leerplein. Na de herfstsignalering is gebleken dat uw kind de klank-
teken koppeling van de aangeboden letters uit de kernen 1, 2 en 3 nog niet voldoende beheerst.

De letters die bij kern 1, 2 en 3 horen zijn:

i, m, v, s, aa, p, e, t, ee, n, b, oo, d, oe, k, ij, z

Deze letters worden nogmaals aangeboden en ingeoeft.

Het doel is om deze letters vlot te herkennen en de woorden van deze kernen op voldoende tempo te lezen.

Tips voor thuis

- Op allerlei voorwerpen letters zoeken en benoemen. B.v. op pakken etenswaren, op speelgoed en natuurlijk in tijdschriften en boeken.
- Letters uitknippen en opplakken in een plakboek.
- Letters en woorden schrijven in het plakboek.
- Een eigen letterdoos maken en woordjes leggen. Er zijn ook magnetische letterdozen te koop (let op: de kinderen leren de kleine letters niet de hoofdletters).
- Een abonnement nemen op maan-roos-vis. Dit is een speciaal tijdschrift speciaal voor leerlingen van groep 3.
- Boeken lenen van de bibliotheek, die bij deze kernen horen en elke dag samen een stukje lezen.
- Er zijn ook spelletjes met de letters en woorden te vinden op internet.

Module: klanken en letters kernen 4, 5 en 6

Uw kind zal de komende periode extra ondersteund worden op het leerplein.

Na de wintersignalering is gebleken dat uw kind de klank-
teken koppeling van de aangeboden letters uit de kernen 4, 5 en 6 nog niet voldoende beheerst.

Deze letters worden in een kleine groep nog een keer aangeboden en ingeoeft.

Het doel is om deze letters vlot te herkennen en de woorden van deze kernen op voldoende tempo te lezen.

Thuis kunt u met uw kind:

Op allerlei voorwerpen letters zoeken en benoemen. B.v. op pakken etenswaren, op speelgoed en natuurlijk in tijdschriften en boeken. Deze letters uitknippen en opplakken in een plakboek. Letters en woorden schrijven in het plakboek.

Een eigen letterdoos maken en woordjes leggen. Er zijn ook magnetische letterdozen te koop.

Een abonnement nemen op maan-roos-vis. Speciaal tijdschrift voor leerlingen van groep 3.

Misschien vindt uw kind miniloco leuk om mee te spelen.

Boeken die bij deze kernen horen lenen van de bibliotheek en elke dag samen een stukje lezen.

Module: klanken en letters kernen 7 en 8

Uw kind zal de komende periode extra ondersteund worden op het leerplein.

Na de lentesignalering is gebleken dat uw kind de letterclusters uit de kernen 7 en 8 nog niet voldoende beheerst. Bijvoorbeeld: de

sch- -ng -nk

Deze letterclusters worden nogmaals aangeboden en ingeoeft. Ook het lezen van dubbele medeklinkers aan een begin en aan het einde van een woord worden geoefend. Zoals:

klop klim paard en paars.

Het doel is om deze letterclusters vlot te herkennen en de woorden met dubbele medeklinkers nauwkeurig te lezen.

Thuis kunt u met uw kind:

- Boeken lenen van de bibliotheek, die bij deze kernen horen en elke dag samen 10 minuten lezen.
- Woorden verzinnen met deze dubbele medeklinkers en opschrijven.
- Verschillende soorten boeken aanbieden. Verhalend, informatief, moppen, gedichten en tijdschriften.

ei	duik	hoef	geit	big	buk
ruik	dief	huis	durf	ou	boog

Bijlage 5 Folder connect lezen woordherkenning

Module leerplein: Lezen

Uw kind zal de komende periode extra ondersteund worden bij het leren lezen op het leerplein tijdens de module lezen. Bij deze module wordt gewerkt het het programma Connect **woordherkenning**. Het doel is het verbeteren van de woordherkenning van woorden met **medeklinkerclusters**. Medeklinkerclusters kunnen vooraan in het woord staan (bijvoorbeeld **blijf**, **klein**), achteraan in het woord staan (bijvoorbeeld **heks**, **niest**), of beide (bijvoorbeeld **blaast**, **plakt**). Bij het programma Connect wordt er op directe wijze een verbinding gelegd tussen schrijven en lezen. Dit heeft een positief effect op het leren lezen. Nauwkeurig lezen is hierbij belangrijker dan tempo. Het programma is aanvullend op de leesinstructie in de klas. We werken 2 keer per week 30 minuten in een kleine groep buiten de klas.

Hoe ziet connect lezen eruit?

1. Orientatie: de leraar leest de tekst interactief voor.
2. Woorden schrijven; leraar dicteert de woorden van de connectrij. De kinderen schrijven de woorden op, terwijl ze de klanken uitspreken. Na het schrijven van elk woord wordt gecontroleerd of het woord goed is geschreven.
3. Leerlingen lezen de woorden van de woordkaartjes.
4. De tekst wordt samen (in koor) met de leraar gelezen. kinderen wijzen bij met bijwijskaart of vinger.
5. Er wordt een spel gespeeld met de woorden; lotto of memory.
6. Duo lezen; de kinderen markeren de 2 woorden die in het connectrijtje voorkomen. Daarna lezen ze om de beurt de gehele tekst.

Een connectrij bestaat uit 6 woorden, waarvan 2 uit de tekst komen. De woorden verschillen op subtiele, onvoorspelbare wijze van elkaar, waardoor de leerling gedwongen wordt het hele woord te decoderen. De tweede bijeenkomst gaat over dezelfde bladzijde, er worden 6 nieuwe woorden behandeld.

Tips voor thuis

TIP!

- Laat uw kind zien hoe belangrijk lezen is in het dagelijks leven.
- Lees zelf boeken en laat aan uw kind zien hoe leuk u lezen vindt.
- Ga op ontdekkingsstocht (in de bibliotheek) naar wat uw kind leuk vindt om te lezen.
- Probeer elke dag 10 minuten te lezen met uw kind.
- Komt u moeilijke stukjes tegen, lees dan voor-koor-door. Eerst leest u het stukje, dan leest u het samen met uw kind, waarna uw kind het alleen leest.
- Een boek meer dan één keer te lezen is goed. Door die herhaling leert uw kind vloeiend lezen.
- Blijf voorlezen. Voorlezen is een speciaal moment waar uw kind veel van leert.

Bijlage 6 Folder connect lezen vloeiend lezen

Module leerplein: Lezen

Woorden met meerdere lettergrepen

Uw kind zal de komende 10 weken extra ondersteund worden bij het leren lezen op het leerplein tijdens de module lezen. Bij deze module wordt gewerkt met het programma Connect **woordherkenning**. Het doel van deze module is het verbeteren van de woordherkenning van woorden met **meerdere lettergrepen**.

Bij het programma Connect wordt er op directe wijze een verbinding gelegd tussen schrijven en lezen. Dit heeft een positief effect op het leren lezen. Nauwkeurig lezen is hierbij belangrijker dan tempo. Het programma is aanvullend op de leesinstructie in de klas.

We werken 2 keer per week 30 minuten in een kleine groep buiten de klas.

Hoe ziet connect lezen eruit?

1. Oriëntatie: de leraar leest de tekst interactief voor.
2. Woorden schrijven; leraar dicteert de woorden van de connectrij. De kinderen schrijven de woorden op, terwijl ze de klanken uitspreken. Na het schrijven van elk woord wordt gecontroleerd of het woord goed is geschreven.
3. Leerlingen lezen de woorden van de woordkaartjes.
4. De tekst wordt samen (in koor) met de leraar gelezen. kinderen wijzen bij met bijwijskaart.
5. Er wordt een spel gespeeld met de woorden; lotto of memory.
6. Duo lezen; de kinderen markeren de 2 woorden die in het connectrijtje voorkomen. Daarna lezen ze om de beurt de gehele tekst.

Een connectrij bestaat uit 6 woorden, waarvan 2 uit de tekst komen. De woorden verschillen op subtiele, onvoorspelbare wijze van elkaar, waardoor de leerling gedwongen wordt het hele woord te decoderen. De tweede bijeenkomst gaat over dezelfde bladzijde, er worden 6 nieuwe woorden behandeld.

Tips voor thuis

- Laat uw kind zien hoe belangrijk lezen is in het dagelijks leven.
- Lees zelf boeken en laat aan uw kind zien hoe leuk u lezen vindt.
- Ga op ontdekkingsstocht (in de bibliotheek) naar wat uw kind leuk vindt om te lezen.
- Probeer elke dag 10 minuten te lezen met uw kind.
- Komt u moeilijke stukjes tegen, lees dan voor-koor-door. Eerst leest u het stukje, dan leest u het samen met uw kind, waarna uw kind het alleen leest.
- Een boek meer dan één keer te lezen is goed. Door die herhaling leert uw kind vloeiend lezen.
- Blijf voorlezen. Voorlezen is een speciaal moment waar uw kind veel van leert.
- Een abonnement op een jeugdtijdschrift kan uw kind stimuleren om met plezier te lezen.

Bijlage 7 Folder ralfi lezen

Module leerplein: Ralfi Lezen

Uw kind zal de komende periode extra ondersteund worden bij het leren lezen op het leerplein tijdens de module Ralfi lezen.

Ralfi lezen is gericht op het verhogen van het leesniveau en vloeiend lezen. De uitgangspunten zijn:

R= Repeated: Herhaald lezen met tussenpozen
A= Assisted: Ondersteund door voorlezen-voorzeggen en bijwijzen
L= Level: Inzetten op een hoog niveau.
F= Feedback: Directe neutrale feedback bij fouten, maar ook toegespitste positieve feedback
I= Interactie: Enthousiaste interactie over de inhoud

Het programma is aanvullend op de leesinstructie in de klas.

Er zijn 4 leesmomenten per week. 2 leesmomenten zijn in een kleine groep op het leerplein.

Hoe ziet Ralfi lezen eruit?

Er zijn 4 leesmomenten per week.

Leesmoment 1 en 2: De leerpleinleraar leest de tekst interactief voor, de leerlingen wijzen bij en markeren moeilijke woorden uit de tekst. Deze woorden worden besproken. Vervolgens lezen de leerlingen de tekst hardop samen met de leraar. Daarna lezen de leerlingen de tekst in duo's, de leraar loopt langs om te observeren.

Leesmoment 3: De groepsleraar of leesouder leest de tekst interactief voor. Daarna lezen ze de tekst samen hardop. Daarna wordt gelezen in duo's.

Leesmoment 4: Ouder of leesmaatje leest (thuis) de tekst interactief voor. Dan lezen ze samen. Vervolgens leest het kind de tekst voor.

Het lijkt misschien saai om steeds dezelfde tekst te herhalen, maar kinderen reageren vaak positief op het niveau en de motiverende inhoud van de teksten.

De kinderen zullen ook succeservaring opdoen met moeilijke teksten, die ze door herhaling makkelijker kunnen lezen.

Tips voor thuis

- Blijf voorlezen. Voorlezen is een speciaal moment waar uw kind veel van leert.
- Probeer elke dag 10 minuten te lezen met uw kind.
- Komt u moeilijke stukjes tegen, lees dan voor-koor-door. Eerst leest u het stukje, dan leest u het samen met uw kind, waarna uw kind het alleen leest.
- Probeer samen te ontdekken wat uw kind leuk vindt om te lezen.
- Een abonnement op een jeugdtijdschrift kan uw kind stimuleren om te lezen.
- Een boek meer dan één keer te lezen is goed. Door die herhaling leert uw kind vloeiend lezen.
- Op de site www.yoleo.nl vind je populaire kinderen boeken waarbij de tekst wordt getoond en voorgelezen.

Bijlage 8 Folder L2S/ Intowords

Module leerplein: Intowords

Op onze school wordt vanaf groep 5/6 voorleessoftware ingezet voor kinderen met dyslexie en voor kinderen met ernstige lees- en/of spellingproblemen. Wij maken gebruik van het digitale hulpmiddel L2S ook wel IntoWords genoemd.

Het programma leest teksten voor van het internet, uit pdf's, uit e-mails en meer.

IntoWords geeft ook ondersteuning bij het schrijven van een werkstuk of een opstel. De kinderen kunnen hiermee presteren naar vermogen.

Uw kind krijgt op het leerplein uitleg over hoe het programma IntoWords werkt en zal hier vervolgens in de klas mee aan de slag gaan.

Korte handleiding

Voorlezen tekst; zet de cursor ergens in de tekst. Klik op het **blauwe driehoekje** (Lezen). Vanaf dat punt wordt voorgelezen.

Voorlezen van een foto PDF; open een foto of een foto-PDF waar tekst op staat. Met de **Plaatjeslezer** trek je een rechthoek om een stuk tekst. Klik op het blauwe spreekballonnetje.

Instellen voorkeur leesnelheid; de snelheid kun je aanpassen bij **Stemmen en talen**. Pas de snelheid aan door aan de schuifbalk te schuiven. Vergeet niet de keus te bevestigen.

Instellen voorkeur meeleescursor; ga naar de eerste menuknop en kies je **Van Cursor** en selecteer je voorkeur.

Meelezen tijdens het schrijven; via de menuknop kies je voor tijdens het schrijven.

Woordenlijst voor bij het schrijven; klik op het rode knopje midden in de werkbalk. De woordenlijst wordt geladen. Het knopje wordt groen als de lijst beschikbaar is. Je ziet nu steeds een lijst met woorden verschijnen als je gaat typen. Je kan de woorden ook beluisteren.

Intowords thuis

Het is mogelijk om het programma thuis te gebruiken. Om het programma thuis te gebruiken zal u eerst het programma moeten installeren. U kunt gebruik maken van de volgende link: <http://intowords.nl/kickstart/>

Nadat het programma is geïnstalleerd kan uw kind met de inlogcodes van school thuis inloggen. De codes zijn niet persoonlijk. Het is daarom belangrijk om na gebruik uit te loggen, zodat de code weer beschikbaar is voor de leerlingen die hier gebruik van mogen maken.

Meer informatie over het programma kunt u vinden op www.IntoWords.nl

Bijlage 9 Folder psycho-educatie dyslexie

Module leerplein:

Psycho-educatie dyslexie

Uw kind zal de komende 5 weken deelnemen aan peergroepbijeenkomsten psycho-educatie dyslexie. Uw kind komt hiervoor in aanmerking, omdat uw kind de diagnose dyslexie heeft gekregen.

Door het volgen van deze bijeenkomsten willen we erkenning en acceptatie van dyslexie bij uw kind makkelijker tot stand laten komen.

Wat gaan we doen?

Tijdens de bijeenkomsten wordt uw kind uitgedaagd te ontdekken wat dyslexie voor hem/ haar betekent door uitleg te geven over dyslexie. We bespreken met elkaar hoe je aan dyslexie komt en wat het hebben van dyslexie met je doet. De kinderen zullen ervaren dat ze niet de enige zijn met dyslexie en ze kunnen ervaringen uitwisselen.

Er wordt ondersteuning geboden hoe om te gaan met dyslexie. Door in te gaan op vragen als: Hoe lees jij? Wat vind jij prettige letters? Waar heb jij steun aan bij het lezen? Wat helpt jou bij spelling?

We gaan ook uitgebreid in op de sterke kanten en kwaliteiten van uw kind.

Tips voor thuis

- Praat met uw kind over dyslexie.
- Misschien wil uw kind een spreekbeurt houden over dyslexie en kunt u hierbij ondersteunen
- Probeer dagelijks even samen te lezen en maak hier een gezellig moment van
- Het voorzeggen van een woord, als uw kind er niet uit komt, is prima.
- In de bibliotheek zijn vaak speciale leesboeken voor kinderen met dyslexie
- Kijk eens op www.passendlezen.nl en ga dan naar Superboek! Hier vind je de meest actuele titels in gesproken vorm voor alle leeftijden
- Op de site www.yoleo.nl vind je populaire kinderen boeken waarbij de tekst wordt getoond en voorgelezen
- Een abonnement op een jeugdtijdschrift kan uw kind stimuleren om te gaan lezen.
- Er bestaan allerlei spelletjes waarmee ongemerkt en spelenderwijs geoefend kan worden met lezen en spelling. Denk bijvoorbeeld aan scrabble, pim-pam-pet, woordmemory en puzzelboekjes voor kinderen met 'woordzoekers'.

Bijlage 10 Mogelijke compenserende en dispenserende maatregelen

Algemene maatregelen bij lezen:

- Geen (onvoorbereide) hardop leesbeurten;
- Keuze in boeken die qua inhoud aansluiten bij de leeftijd en interesse, maar technisch vereenvoudigd;
- Audio-opname van een boek beluisteren en meelesen (www.Makkelijklezen.nl, www.yoleo.nl);
- Gebruik van leesondersteuning met L2S.
- Extra leestijd voor bijvoorbeeld teksten van zaakvakken;
- Pre-teaching zaakvakken, begrijpend lezen;
- Andere opmaak leesteksten: ander lettertype, grotere letter, grotere afstand tussen de regels, minder tekst op een pagina.

Algemene maatregelen bij spelling:

- Extra tijd voor schrijfactiviteiten;
- Verlichting/vermindering van de schrijftaak;
- Extra hulp bij schrijven van verhalen/verslagen/werkstukken (stappenplan en inleveren in fasen);
- Spellingfouten hierbij zoveel mogelijk negeren en beoordelen op inhoud (met uitzondering van het dictee);
- Spelfouten gedifferentieerd beoordelen;
- Mondelinge overhoring;
- Dictees afgestemd op niveau;
- Gebruik van hulpmiddelen die leiden tot minder spelfouten: woordenboek, regelkaart, tekstverwerker met spellingcontrole;
- Gebruik van stappenplan voor zelfcorrectie.

Compenserende software lezen:

- L2S van- tekst-naar-spraak-software (wanneer zwak technisch lezen tekstbegrip belemmert);
- Bevordert de zelfredzaamheid;
- Versterkt het competentiegevoel;
- Motiveert om te blijven lezen;
- Helpt om op hoger niveau te komen.

Compenserende software spelling:

- Tekstverwerker met spellingcontrole (typecursus);
- Digitaal woordenboek: www.vandale.nl;
- Woordvoorspeller van L2S

Voor sommige leerlingen met lees- en spellingproblemen zonder dyslexieverklaring hanteren wij in overleg met de intern begeleider ook enkele compenserende en dispenserende maatregelen. Dit is dan bij de ouders en leerkrachten bekend.

Tutor lezen

Tutor lezen betekent dat een gevorderde lezer een beginnende lezer helpt.

Doel van tutor lezen: verhogen leesvaardigheid, leesbegrip en leesmotivatie van de tutorleerling. De tutor kan ook zijn leesvaardigheid verhogen.

De tutor...

- ... begrijpt wat tutor lezen inhoudt
- ... heeft tutortraining gevolgd
- ... is gemotiveerd om tutor te zijn
- ... heeft zelf gekozen om tutor te zijn
- ... is geduldig
- ... kan een zelf een zwakke lezer zijn
- ... heeft een avi niveau van 2 niveaus hoger dan de tutorleerling
- ... samenleesboeken worden door de tutor voorbereid eventueel met een sterke lezer
- ... kan ook voorlezen aan een kleine groep leerlingen uit groep 2. Het gaat dan om een prentenboek. De tutor bereidt het prentenboek goed voor bijvoorbeeld met de leraar of met een sterke lezer.

De tutorleerling...

- ... zit in groep 3,4 of 5
- ... leest met de tutor op zijn/haar beheersingsniveau. Er is hierdoor aandacht voor inoefenen van vlot en foutloos lezen. Instructieniveau wordt gegeven door de leraar.

Tutorvaardigheden

- ✚ Ik stel mijn leerling op zijn gemak.
- ✚ Ik toon belangstelling.
- ✚ Ik luister naar mijn leerling.
- ✚ Ik geef complimentjes als mijn leerling zijn best doet of als mijn leerling een fout verbetert.
- ✚ Ik blijf geduldig.
- ✚ Ik help mijn leerling door vragen te stellen.